

مستشرقان

در سعادتده باب عالی جوارنده
 دائرة مخصوصه
 محل اداره :

اخطار :

مسئله کنزه موافق آثار جدیده مع المنونیه
 قبول اولنور
 درج ایدنه بن آثار اعاده اولنور

دیر، فلسفه، علوم، حقوق، ادبیات و سیاسیات و بهالخاصه کرمک سیاسی و کرمک اجتماعی و مدنی احوال و شیوه اسلامیه در بحث ایدر و هفته ده بر نشر اولنور.

صاحب و مؤسسری :

ابوالعلا زین العابدین - ح . اشرف ادیب

آبونه بدلی

سنه لکی التی آیلنی

ممالک عثمانیه ایچون	۶۵	۳۵	غروش
روسیه	۶۵	۳۵	روبله
سائر ممالک اجنبیه	۱۷	۹	فرانق

تاریخ تأسیسی

۱۰ تموز ۳۲۴

در سعادتده نسخه سی ۵۰ پاره در

قیرله دن مقوا بورو ایله کوندریلیرسه سنوی

۲۰ غروش فضله آلنیر

موجودند آنها قطعاً باصلاح بخارا بافروز وفلاح بخارا خدمت نمی کنند. غیر از تصبیح اوقات نورسید کان دیگر خدمت از آنها انتظار نتواند کرد. عسرتی مشکلا تیکه در انجاست غیر از خرابی اولاد وطن دیگر فائده مشروع ندارد. حضرت پیغمبر (علموا وایسروا ولا تعسروا بشروا ولا تنفروا) فرموده اند. تحصیل ان مکتبان کهنه اصول صرف بفرموده خدا ورسول خلاف می باشد.

اصول نوین که در کافه اقطار اسلام جاریست و علمای بخارا در علیه ان اصول انواع افترا و مذمتها که می کنند و باعث کفر می گویند ان اصول مطابق فرموده خدا رسولست و کافل نجات اسلامست. امروز در دار الخلافه و در حریمین این اصول جاری می باشد.

ای علمای بخارا،

اگر باز بایه ان اصول تعلیم و مکاتب کردین، عوام جاهلا بعلیه ان اصول تشویق نماید و ابتداء ان صرف مالا یعنی بکنید امین و مطمئن باشید که دود و دنیا و آخرت شرمنده و مسؤل می باشید. زیر این حرکات مناعتکارانه ایشامیان بترقی و بتعالی اسلامیه سد بستست. در دنیا با حضور محکمه وجدان عالم اسلام و فردا در حضور حضرت واحد القهار مسؤل خواهد شدید زیرا (کلکم راع و کلکم مسؤل عن رعیتة فالامام راع و هو مسؤل عن رعیتة.... الخ) فرموده حضرت پیغمبر ذیشانست.

خدا نکرده بخارا بکروز بدست رقیبان رود آن وقت امر تحصیل و تعلیم از دست شامیان بیرون خواهد رفت. باید که تعلیم و تربیه امت بخارا با کیف و با قانون رقیبان تابع خواهد شد و بالسانهای رقیبان امر تعلیم جاری خواهد شد. بنابراین سراز غفلت برداشته و تفکر سلامتی ملت نموده امروز بکشادن مکتبهای مسدوده باشند و ترغیب و تشویق و تکثیر آن مکاتب بنمایند و حقیقت ان اصول تعلیم و افهمند تجربه کنند. چیزیکه مخالف شرع شریف یابند باید که اعلان نمایند بتلقینات دشمنان کوش نکنند بالذات تبع بکنند نام علمای بخارا را عالی کنند.

موجب تدنی حالاتیکه ورنجارا موجودست از تعداد و عرض انها موقتاً صرف نظر کرده با کمال احترام ختم کلام کردم.

نور علی زاده

غیاث الدین حسنی

مکاتیب

بکینده :

بکینده جمعیت اسلامیه

بکینده بر جمعیت اسلامیه تشکل ایتدی، درت آیدنبرو سعی و غیرت ایدیورلر، جمعیته داخل اولانلرک کافه سعی و جوه و عوامدنر، علمای

این گونه سردسختن کردم و تطویل کلام کردم مقصدم همه جلب نظر دقت شمایانست از بسکه دل، از احوال بخارا، از امت بخارا، از استقبال بخارا خونست، پریشانست امروز شمایان چاره ساز فلاکت بخارا دوای درد بخارای باشید باید که با امداد بخارا برسید. و ازین پستی و سفلی بخارا را تخلیصی نمایید. چیست این مجادله که در بالای تحصیل ابتدائی و در مکاتب ابتدائی جاری می باشد. چیست این سلسله وقوعات که در بالای تعلیم می باشد. نفرت و تأسف عالم اسلام را علمای بخارا با خود جلب می کنند. درین عصر تمدن درین عصر ترقی برای خواندن نزاع عیبست. با خصوص مداخله مناعتکارانه علماء عارست ننکست. ای حضرات علمایان!

نفرت و تأسفات اسلامیه از هر طرف بشامیان متوجهست. و تنقیدات شدیدة مطبوعات اسلامیه همه وقت بشامیان متوجهست. اسباب بدین بدحشمی اسلامیان همه حرکات تعصبکارانه شمایان می باشد. ان مکاتیبیکه با مسدودیت او کوشش کردید در تحصیاش مناعت نمودید بکدامین قوانین اسلامیه بکدامین احکام اسلامیه توفیق حرکت نمودید.

بکدامین وجدان این گونه جنایترا در حق اولاد وطن روادیدید. چاره فلاح عالم اسلام و بخارا امروز در تعمیم مکاتب منتظمه وابسته می باشد. و در تعمیم تحصیل ابتدائی وابسته می باشد. هر سکنه وطن بهر بر علم و عرفان نباشد از ان ملت امید خیر نباید کرد. دین و دنیای علم و عرفان محافظه نخواهد شد. ملتیکه سویره عرفانش ناقص باشد البته ان ملت از طرف دیگر ان بلع خواهد شود. امروز عالم اسلام بدین حالتیکه افتادست هم از جهلست همه از نادانست. همه از ترک علوم حقیقیه است. بنابراین مکتبهای ابتدائیکه مسدودیت انها را اراده نموده، و در استقبال و ترقی بخارا بدین حرکت ضربه مهلک رده بودند بکشادن ان مکتبها و تحصیل ان مکتبها بسرعت ممکنه همت و غیرت نمایند که حیات و حیات بخارا در ان مکتبها تعلق دارد. امروز بخاریان در امر تعلیم حریت کامله دارند. در مدارس و مکاتب خواهند چه تعلیم داده می توانند. بنابراین ساعتی زودتر در تحصیل علوم حقیقیه شروع باید کردن. در مکاتب و مدارس علمیکه باتنویرافکار ملت خدمت دارد از معرفت خود و رقیبان تحصیل کرده می شود بتکثیر انها صرف مساعی باید کرد. امروز تأمین استقبال بخارا در تحصیل جعفرافیا، تاریخ، حساب و معلومات مدنیه.... الخ موقوفست. کودکان نورسیده کان وطن وقتا که دین و دیانت خود را ادراک نمودند متعاقباً تعلیم ان مذکورات ضروری و لابد می باشد. در دنیا چه قدر علوم و فنون نیکه باشد و باعث ترقیات اسلامیه باشد تحصیل انها مطلقاً ضروریست. زیرا که قوانین عالیة اسلامیه باین اوست اسلاف تحصیل علوم و بتکثیر فنون خدمت فاخره نمودند، در بالا که نویسته شد با جمله ان دقت علمای بخارا را جلب خواهد کرد.

ای علمای بخارا! اکنون توقع و نضرع از شمایان نستکه ان مکتبهای منتظم در بسته که هست انها را در زودی کشوده بتحصیاش مساعده بدهید. در جهالت ملت بخارا ترجم نمایید. مکاتیبیکه در بخارا

شعبه‌سندہ اولسون دھا طوغریسی نرہدہ اولورسہ اولسون حالا بر (مقایسه ادیان) علمی تدریس و تدریس اولمامسی نہ قدر سزاوار تأسف و تلهقدر . اوروپا دارالفنونلرنده - طلبہ دین - عبرانی، سریانی، عربی دن طوتکده یونان قدیم ، لاتین لسانلرینہ وارنجیہ قدریدی سکز لسان اوکرتک مجبوریتندہ درلر . چونکہ - انجیل شریفک مزایای دقیقہ سنی آکلامق بولسانلری بیلکہ محتاج ایش - بولردن بشقہ یونان و عربی فلسفہ لرینخده تدریس ایدرلر . اجنبی لسانلرندن اک منتشر اولاننہ هیچ بر عالمزک واقف اولمامسی و فلسفہ یہ دائر - ولو این رشد و این سینانک اسکی فلسفہ لری اولسون - برشی او قوماملری انسانی مقصدسز بر حرکت اجرا ایدلکہ اولدیفسنہ قانع قیلار . بز دیرزکہ زمان تحصیل عرض ایتدیکنز دورہ انتہامزده پک آجیق بر صورتہ حس اولمش اولان و بوکون عادتا پک کیکمش بولنان علوم لازمه جدیدہ یی بز صاریقلیلر او قویوب تلافی مافاتہ قناعت ایللیز . . . ایچمزدہ کیلردن حقایق اسلامیہ یہ بیکانہ فالانلرک ضررلری کندی نفسلرینہ راجعدر . فقط اغراض سیاسیہ و مقاصد سائرہ ایله دین جلیل اسلامہ قارشو اعتراضلرہ و بوبادہ یازیلان رسالہ لرہ فقیہ الاسلام مرحوم شیخ محمد عبدہ دن بشقہ بر عالم اسلامیتک جواب ویزہ مامسی دوت یوز میلیونق بر سواد عظیمک حیثیتی کسر ایتیمی ؟

فرانسہ نک خارجہ نظری سابق (هاناتو) جنابلری بوکرہ بر رسالہ دھا تحریر ایدہ جک اولورسہ بیلیم کیم اسکات ایدوب اظهار حقہ مقندر اولہ جق ؟ ..

نہ قدر طوغری ونہ قدر آجی ! .. بزملہ اکلہ نیورلرہ ، فقط بزده قیزاران یوق !

کرید مناسبیله

دیگر بر طوغری و طوغری اولدینی ایچون پک آجی بر مقالہ دھا او قومق استیورمیسکنز ؟ بویوروکز ، « سلاح » آرقداشمزک شو مردجه مقاله سنہ بر کوز کز دیرک :

« دولتر جواب ویردی . وہ نیزہ لوس ، پولوپورکس یونان تبعہ سیدر . مبعوت اولہ بیلیرلر . دیگر اوچی عثمانلیدر . منع اولنہ جقدر دیدیلر . بونہ رذالندر . مادام کہ ایکی اولکی شقی یونانی ایدی . بوقدر وقتدر کریددہ نهدن مأموریتدہ طوتلدی ، کرید عثمانی ایسہ اولردہ عثمانی ایدیلرکہ مأموری اولدیلر . دولتر یونانی اولدق لرین بیلدک لری حالده نهدن بو اصلی و نسائی صافلایانلرک بزم و وطنده اجرای خدمتتہ مساعده ایتدیلر . قانونمز و کرید قانون اساسی ایطده کی ہر بر مأمورک عثمانی اولماسی شرطدر دیمہ مشیدر . ترک تابعیت ایتدیلر سہ کیمک خبری واردر . نہ وقت ایتشلردر . ہانکی قانونہ ، اسولہ تبعیہ ترک تابعیت معاملہ سی اولشدر . بونلرک ہبسی زحمتہ دکہز یالانلردر . اوروپا بزملہ اکلہ نیور . فقط بزده اوتانہ جق ، قیزارہ جق صورت یوق دیمک دھا صحیح بر نظریہ اولور . دولتر بزى صوصدیرمق ایچون ہر وقت بویلہ حیلہ لر قورمشلردر . ببارقده سودہ دہ کی بایراغی ایتدیرمک بزى صوصدیرمشلردر . و بولده بروکسل مذاکرہ سیلہ آغزیمزی قیامشلردر . محاکمہ اجنبی ترجمانلرینک قبولی مسئلہ سیلہ منازعہ یی اورت باص ایتشلردر . مجلس ملی دہ اسلام اعضانک تحلیف سز قبولی ایلہ اسلام ، مأمورینک یمین سز سوزدہ استخدای ایلہ عثمانی غلیاننی بر طرف ایلشلردر . بویقوتازدہ دہ اجنبی امتعہ سنک اخراجی صورتیلہ یونان تجارتی ، تجارت بحریہ سنی احیا ایتشلردر . بو مبعوت مسئلہ سنہ دہ ہن کشی یی انتخاب ایتدیردک ایچندن اوچی استغفایہ اجبار ، ایکیمینی یونانلیدر دیہ قبول ایتدیرمک دسیہ سنی قورمشلردر . بزده باق اوروپا حق کوزہ تیور ، عثمانی تبعہ سندن اوچ کریدلینک مبعوثلغنی قبول ایتدی . دیگر ایکیمی یونانی ایش نہ یایالم . دیوب کچہ جکز دیسہ آلدانہ جقلردر . بزده آواناق آواناق کرید بزمدر . یا اولوم ، یا کرید ترانہ سیلہ او بوشوب قالہ جقز . باق بن سزہ

ذوی الاحترامدن التي ذات اشتراکہ جمیعی تقویہ ایتدیلر . چینجہ جمیعیکی اسمی (جیاویوخی) پروگرام نہ وقت ختام پذیر اولورسہ ، صراط مستقیم ادارہ سنہ تقسیم ایدرم ، جمیعیکیک بالطبع مرام و مقصدی ازالہ جهالت ، اتحاد و اتفاقہ سعادت دارینہ ایصال ایدہ جک اسبابہ توسلدر . . . چین مسلمانلری اولوب ژاپونیاہ کیدن مکتب طلبہ لری بالاتفاق بر جمعیت تشکیکنہ موفق اولشلردر ، پک زیادہ غیرت ایدیورلر ، شو ذوات کرامی تشویق ایدن ذات محترم ، مصرلی احمد فضلی پک ایتدیر . چوق ہمت ایدیورلر ، چیندن ژاپونیاہ عزیمت ایدن ایتدیلرک عددی ۱۲،۰۰۰ ہ بالغدر ، بونلرک ایچندہ مکتبلی دین قرداشلرمن اقل من القلیلدر ، فقط ہر خصوصہ فائق و ممتاز ایشلر ، چین مسلمانلری حس ایتشلرکہ ، شمدی موجود اولان علملہ ، اوروپا واعظلر دفع ایدہ یہ جکلر ، زیرا شمدی عربجہ تکلم و مباحثہ یہ مقندر میسیونرلر کالجراد ورود ایتہ یہ باشلادی . چین ناماسی ایسہ ، کالجرا لاصدر ، بناء عالیہ مدارس علمیہ نک اصلاحی فرض لازمدر ، اوروپا واعظلری یالکنز ارککلرہ منحصر اولہ ایدی لابس ایدی میس . لیدی واعظہ لری دھاموثر ، و دھا نفوذ ایدر . کویلرہ وارنجیہ قدر طاغیا یورلر .

عجیب بز ، نہ وقت منام غفلندن قیام و خلاص اولہ بیلہ جکز . باخصوص بورادہ کی دین قرداشلرمن « یوم یسفتح فی الصور فاذہم قیام یظرون » ہ ماصدق بر حالده اویورلر .

پکیندہ علوم دینیہ معلی

رضا

مطبوعات

الحکمة ضالہ

کچلردہ مدارس اسلامیہ نک صورت اصلاحنہ دائر بر مقالہ « صراط مستقیم » ہ درج اولمشدی .

« بیان الحق » رفیق محترمک صوک نسخہ سنده ، مذکور مقالہ دہ مدافعہ اولمش بعض افکارک ، دھا بویوک بر مقیاسدہ تأیید اولدیغنی کورمککہ ممنونز . « الحکمة ضالہ » سرلوحہ لی مقالہ نامہ لرنده شرف الدین پک ایتدی قاردہ شمز بروجہ آتی مطالعات صائبہ ایراد بویوریور :

« قوری ، یاش ہر شیئی احتوا بیوردینی ینہ کنیدیسی طرفندن بیان اولنان قرآن کریمک حقایق عالیہ سنی خیریمزہ اولہرق دھا ای آکلابہ بیلیمک ایچون علوم جدیدہ و مترقیہ یی تتبع ایلہ سزہ نہ مانع واردر ؟ . . .

هیچ شبہہ بوقدرکہ - بلکہ بلدک لری حالده - نائل نعمت اسلام اولمق دین فطری اولان و اساسی مصون الاندراس اوزرہ الی ماشا اللہ بردوام اولہ جق بولنان دین مبین اسلامک بو ارباب اجتہاد و تفکرک غایہ خیالیسی اولدینی بو مناقشاتنی تعیب ایدنلر جہ پک قولایقلہ قبول اولور بر حقیقتدر . فقط بورادہ تکراراً شونی سویلکین کنیدیسی منع ایدہ بزکہ عرض اولنان سؤ تفاهمہ وظیفہ ارشادی درعہدہ ایش اولان حماہ دینک پک بیوک بر تأثیری اولمش و اولفقدہ بولمشدر .

لہ الحمد امر تدریسہ ہیچ بر مانع قائممش ایکن دارالفنونک علوم دینیہ